

KALENDÁRIUM VČELÁRA

VČELÁR V JANUÁRI

Cesta na kontrolu včelstiev: päť km šlapania v 40 cm snehu na izolované horské stanovište / J. Vasil'

Začiatkom nového kalendárneho roka 2024 prajem všetkým priateľom a čitateľom tejto rubriky úspešný včelársky rok!

Základy pre niektoré predpoklady včelárskeho úspechu sme položili už v minulom roku. Vieme, že úspech včelárenia určujú predovšetkým počasie, znáškové pomery, vlastnosti včelstva – matky, úľ a spôsob včelárenia, teda technológia a organizácia včelárskych prác. Prvý faktor ovplyvniť nevieme, ale zo záznamov priebehu počasia z predchádzajúcich sezónnych zápisov môžeme robiť prognózy na ďalšie obdobie. Znáškové pomery v okolí stanovišta môžeme čiastočne zlepšiť výsadbou peľodajných a nektarodajných stromov, krov a rastlín, ale aj kočovaním sa vieme postarať o trvalejšiu pastvu pre včely počas

vegetácie.

Ďalšie tri faktory, teda včela, úľ a technológia včelárenia sú plne v moci včelára a záleží predovšetkým na ňom, ako ich dokáže využiť vo svoj prospech tak, aby včelárenie vypĺňalo jeho voľný čas formou aktívneho odpočinku, aby mal radosť z úspechu a nie trpkosť z nezdaru.

VČELA ANI VČELÁR V ZIME NESPIA

Pri rozhovoroch s nevčelármami na tému včely a včelárstvo sa neustále presviedčam, že majú o včelárení a najmä o práci včelára skreslené a neúplné informácie. Napríklad sa domnievajú, že od zazimovania včelstiev až do jari včelári odpočívajú. Žiaľ, sú takí včelári, ktorí sa „prebudia“ až na jar, keď včely už veselo lietajú. Väčšina z nás sa však po krátkom oddychu so záujmom

a v pokoji pripravuje na prvé stretnutia so včelami na jar.

Predovšetkým si urobíme prehľad o výkonnosti včelstiev, teda jednotlivých matiek z predchádzajúcej sezóny. Musíme bezpodmienečne vedieť základné informácie o zazimovanom včelstve: vek matky, početnosť – obsadenosť rámkov v úli včelami, zásoby, spôsob zazimovania – v medníku alebo plodisku. Ak chováme matky pre vlastnú potrebu je nutné vtipovať plemenné matky pre tento rok, z ktorých budeme rozchovávať. Pri malom počte včelstiev, s akými začiatočníci začínajú včelári, je vhodnejšie plemenné matky získať od skúsenejších chovateľov včelích matiek ktorí disponujú uznaným štatútom šľachtitelského alebo rozmenožovacieho chovu SR.

KVALITA ÚĽA

Horské trvalé stanovište vo Veľkej Fatre / J. Vasiľ

Často sa stretávam s názorom včelárov tvrdiacich, že včely do nesú nektár do každého úľa, nech je len zdroj znášky. Je to len čiastočná pravda. Tak relativna, ako aj pomer vytočeného medu k celkovému prírastku na váhe. Treba skoncovat s názorom, že každý úľ je dobrý, len v ňom treba vedieť včeláriti. Je sice pravdou, že v každom úli možno chovať včely (sú neobyčajne prispôsobivé) a z vačiny sa dá získať aj med. Ale neobstojí, že v každom možno racionálne obhospodarovať včelstvá a hospodárne produkovať včelie produkty.

Dobrý úľ sa má dať prispôsobiť ľubovoľnému stavu rozvoja včelstva a nie STAV VČELSTVA sa má prispôsobovať úľu! Dá sa sice urobiť i to, ale je to prácne a často na úkor produkcie. Dobrý úľ má mať dva základné atribúty – úľahčuje ošetrovanie včelstiev a urýchluje práce okolo včiel.

Dobrý úlový systém je taký, ktorý pri práci so včelami nespôsobuje zvýšené vyrušovanie včelstva

Kletky chránia pred medveďmi i vandalmi, pri fujavici však môžu byť plné snehu
/ J. Vasiľ

Pohľad na izolované oplodňovacie horské stanovište z vtáčej perspektívy / J. Vasiľ

a umožňuje využiť progresívne technologické metódy, napríklad pri ovládaní jarného rozvoja, rojového pudu, medobraní, výmene matiek.

V súvislosti s technológiou včelárenia treba poznamenať, že inak obhospodaruje včelstvá včelár vlastniaci 10 včelstiev, iným spôsobom ten, ktorý ich rozmnožil na 35 až 50 a včelmajster živiaci včelársťom celú rodinu a všetky náklady s tým spojené na včelej farme obhodarujúci 300+ včelstiev. Priama úmera vo včelárstve neplatí a úmerne s počtom včelstiev sa produkcia medu nezvyšuje. Najvyššie priemerné medné výnosy od jedného včelstva sa dosahujú na včelniciach s 20 až 30 včelstvami, kde sa môžno intenzívnejšie starať o jednotlivé včelstvá.

Ak zvážime členitosť terénu v SR, rozdielne znáškové pomery v jednotlivých oblastiach a rôzne úložné systémy, pochopíme, že nemáme jednotnú, do detailov prepracovanú technológiu včelárenia, ale len

všeobecne platné a používané zásady a práce včelára. Pri rovnakých ostatných faktoroch je spôsob práce so včelstvami rozhodujúci pre konečný úspech, t. j. med v medníkoch, prípadne aj ostatné včelie produkty. Teda nielen včely, ale i včelár a jeho pripravenosť (odborná či technická) rozhoduje o tom aká bude produkcia medu a iných včelích produktov v tejto alebo nasledujúcej sezóne.

Je možné, že tieto úvahy nikto v januárovom čísle neočakával, ale táto tématika je často diskutovanou v zimných mesiacoch na členských schôdzach a iných stretnutiach včelárov.

PRÁCE V JANUÁRI

Okolo včiel v januári niet skoro žiadnej práce. Občas, raz za dva týždne skontrolujeme stav včelinice, všímame si, či včelstvá niečo nevyrušuje, nemajú zapchaté letáče mŕtvolkami a zľadovateľným snehom a nie sú na letáči stopy po myšíach v úli. Ak áno, myši z úla vyženieme

a letáč upravíme tak aby sa do úla nemohli znova dostať. Včelstvá cez letáč poprípade cez očko odpočúvame gumennou hadičkou prípadne lekárskym fonendoskopom. Silné buzučanie signalizuje nedostatok vzduchu a smäd včelstva, preto zväčšíme letáčový otvor.

Už Ottakar Brenner vo svojej publikácii Zákonitosti života včelstva (1969) uvádza: „*Devíti plástové včelstvo má-li dobré prezimovať, musí se mu všechn vzduch dvakrát za den vyměnit. Zimuje-li včelstvo dobře, nesmí být slyšet. Často se přesvědčíme, že včelstvo, které pri zazimování bylo silné, matku mělo v pořádku, zásob dostatek, z klidu je nic neruší, ale hučí. Je to tím, že se zhoršila jakost vzdachu, včely mají dýchací potíže, proto špatně tráví, špatně využívají teplo, mají větší spotřebu potravy, ve včelstvu se stupňuje neklid.*“ Myslím, že je v týchto citovaných slovách veľa pravdy a stojí za to sa nad tým zamyslieť.

Ďalší zvukový znak, ako na-

príklad nerovnomerné kvílenie, je znakom bezmatkovosti včelstva. Sotva počuteľný šelest naznačuje, že včelstvo trpí hladom. V takom prípade vložíme včelstvu cukromedové cesto nad chumáč na rámkuy. Skúsenému včelárovi by sa to nemalo stávať. Ak bezpečne odhalíme bezmatkové včelstvo, spojíme ho so susedným tak, že nadstavok včelstva bez matky položíme na odkryté plodisko susedného včelstva.

V niektorých rokoch už v januári nastane čiastočné oteplenie, v južných okresoch Slovenska sa môžu výraznejšie zvýšiť denné teploty, čo spôsobí uvoľnenie zomknutosti zimného chumáča začínajú už klásť staršie matky, občas sme svedkami, že počas slnečného dňa je i menší prelet včiel. Oprime o leták nábehy, aby včely pri návrate do úľov nepadali pod ne. Tu by skrehli a uhynuli.

V podmete úľa sa hromadia zvyšky zimovania – melivo a uhynuté jedince. Z úľov vyletujú včely postupne v narastajúcom počte, včelstvá sa pripravujú na hromadný prelet. Je to výhodnejší termín na odber vzoriek a ich zaslanie na vyšetrenie. Vzorky treba odobrať ešte pred prvým jarným preletom. Ak sa včelár nedostane na včelnici v období prvého hromadného preletu a dovtedy nedobral vzorky, včely môžu z podmetu úľa povynášať uhynuté jedince a pri oneskorenom odbere zistí, že vo včelstve už niet mŕtvoliek. Termín odberu vzoriek nemožno presne určiť podľa kalendária, treba ho prispôsobiť meniacim sa podmienkam zimujúceho včelstva. Avšak nemožno ho odkladať na poslednú chvíľu, aby nebolo neskoro.

V úľoch, kde máme vložené podmetové podložky je odber vzoriek jednoduchý a rýchly. Vo včelstvách bez podložiek si pomáhamo pri odbere pohrabáčikom alebo podobným predmetom, ale odoberanie je už prácnnejšie, zložitejšie. Včelári často až pri komplikáciach uznávajú výhody podmetových podložiek a ich veľký význam pri odbere vzoriek. Z odobratých mŕtvoliek včiel zobreieme dostatočnú vzorku (pri približne 30 až 50 jedincov t. j. plná zápalková škatuľka) a zašleme na Ústav včelárska v Liptovskom Hrádku. Ak posielame na vyšetrenie aj melivo, dbáme,

Snehu neúrekom / J. Vasiľ

aby vzorka meliva bola dostačujúca, aby bola bez uhynutých včiel a dostatočne presušená. Poslané vzorky reprezentujú majiteľa včelára a jeho stav včelnice.

Ked' zima neustupuje a počasie nedovoľuje včelstvám rozvinúť zimný chumáč, včelár sa nehnáli s prvými zásahmi do včelstiev. V tomto prípade zvýšená aktivita v okolí úľov nie je potrebná, ľahko práce treba preniesť do dielne a chystať technické vybavenie na blížiacu sa sezónu. Zimná príprava pre dobrý štart do prvých jarných prác je rozhodujúca.

Včelárske potreby Košice - Bee shop

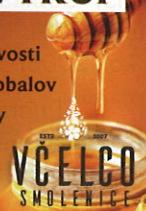
Máme kompletný sortiment:
lipové rámkuy, úle z borovice
vejmutovky, voskové medzistienky,
oblečenie, drobné náradie, pomôcky na spracovanie a uskladnenie medu, fľaše a viečka na med a propolis, antikorové zariadenia. Vykupujeme vyrezané súše.

Poštová 3, Košice – Staré mesto.
Mobil: 0902 122 422, web: www.bee-shop.sk

VČELÍ MED • VÝKUP

- celoročne, platba v hotovosti
- odvoz zdarma, výmena obalov
- veľkí včelári - vyššie ceny

0907 728 794

Ing. Ján Vasiľ
Včelia farma Pčola